

CAPUT XX.

De parochio quoad scandala e medio tollenda.

557. *Quomodo se gerere debet parochus quoad scandala impedienda vel e medio tollenda?* Imprimis distinguendum est inter scandala occulta et manifesta.

558. *Quid itaque si scandala sint occulta?* Praeter correctionem (quae forte fieri possit scandaloso) et orationem, valde difficile erit quod parochus ad quidquam aliud teneatur. Scit, v. g. non esse fidendum quoad morum honestatem de tali medico, de tali hero, de tali pedagogo, de tali socio vel socia, de tali persona quae in domum introducitur, de tali officina, de tali schola, de tali confessario etc.; sed, donec res sint prorsus occultae, poterit quidem esse necessarium ut interrogatus respondeat: *informatio-nes cape ab aliis*; et etiam ut aliquid dicat de cautelis generatim adhibendis, quandoquidem hodie de nemine fidendum est; maxime vero ut sub aliquo praetextu ovem suam a lupo avertat; non vero ut secretas quas ipse habet notitias (nisi forte personae valde prudenti) manifestet, aut suspectus particulares positive ingerat; secus enim querelis innumeris se exponeret, plurimisque personis et familiis se invisum redderet, et sic mala maiora (et quidem saepissime sine ullo fructu) provocaret. Si tamen in occulto aliquod malum magnum et extraordinarium (v. g. efformatio impiae sectae in paroecia bona) machinaretur; tunc parochus de impedimento apponendo meliori modo possibili cogitare deberet.

559. *Quid de scandalis manifestis?* Videndum an dentur a multis, an vero a paucis.

560. *Quid si dentur a multis?* Tunc parochus illa corrigere debebit in concione, et non facile (excepta forsitan advocacy sacrae Missionis) tenebitur ad aliud. Exemplum habes si in paroecia plurimi blasphemant; vel turpibus

sermonibus indulgeant; vel die veneris et sabbati carnem manducant; vel diebus festis laborent; vel contra fidem et religionem loquantur; vel libros prohibitos aut folia impia legant; vel obscena cantent; vel extra Ecclesiam maneant dum concio habetur etc. Idem dic si in paroecia foeminarum immodestia et procacitas valde communis esset, etc. Si tamen ageretur de magna offensione publici pudoris (prout contingere potest in balneis, quae corpore nudo fierent in locis frequentatis), tunc per recursum ad publicas auctoritates facile et efficax remedium haberi posset; et eo casu parochus sive per se, sive (quod forte melius erit) per personas laicas, ad hoc teneretur.

561. *Quid de choreis, serotinis conversationibus, larvis, theatro etc.?* Etsi qui haec tolerant aut promovent de peccato forte incusari nequeant, nec omnes qui ad illa concurrunt culpis inquinentur; tamen certum est quod peccata plurima exinde profluunt; et proinde parochi (ut in Ecclesia semper servatum est) congruis instructionibus atque exhortationibus ad populum directis (sed non facile privatis correctionibus) satagere debent, ut parochiani huiusmodi pericula serio animadvertant atque evitent, et multo magis ut patresfamilias in propriis domibus haec non admittant.

562. *Quid si scandala manifesta dentur a paucis?* Tunc est iterum distinguendum. Aliquando enim scandalum datur a paucis simulque extenditur ad paucos, ut puta, si intra aliquam domum statuae vel imagines obscenae expositae retinerentur. In tali casu privata admonitione, subsistente spe fructus, utendum esset. Interdum verum scandalum datur quidem a paucis, sed extenditur ad multos; et tunc opus erit ut parochiani in publicis concionibus praemuniantur. Hoc tamen cum debita prudentia et discretionem fieri debebit, ne forte scandala maiora provocentur. An autem, praeter concionem, adhiberi debeant quoque privatae admonitiones erga eos, qui scandali causa sunt, decisio pendet a circumstantiis, et ordinarie (maxime

si ageretur de personis valde potentibus) Episcopum certiorare eiusque consilio stare oportebit. Vide dicta *art. praec. n. 549 et seq.* et S. Lig. (*Hom. Ap. Tr. VII. C. IV n. 31*).

CAPUT XXI.

De parochis quoad discordias sopiendas et pacem inter inimicos componendam.

563. *Notitia habita alicuius discordiae, debetne semper parochus operam suam interponere?* Negative; sed solum quando de re valde momentosa agatur, et parochi interventus utilis et necessarius esse videatur.

564. *Quid si discordia sit occulta?* Tunc parochus caute procedat, neque facile offensorem advocet; ne forte suspicetur partem offensam rem ei detulisse, et sic animi magis magisque exacerbentur. Mulieres speciatim recurrere solent ad parochum cum mille querimoniis. Parochus non facile credat; ordinarie enim exaggerant, et saepe ipsae et non alii in culpa sunt. Illas ad patientiam, maxime vero ad occasionem non dandam adhortetur; et fere in quovis casu, saltem donec res notoria non evaserit, a personali interventu absteat.

565. *Quid si de iurgiis foeminarum res sit?* Practice ex parochi interventu nihil boni obtineri solet; illae enim rationes parum intelligunt, et aliunde *non est ira super iram mulieris.*

566. *Quid si discordia ab aliqua prava consuetudine ortum habuerit, v. g. inter iuvenem et genitores puellae ab eo seductae?* Tunc curabit quidem parochus ut discordiae excessus evitentur, sed cavebit ne pax ita firmetur, ut pristina consuetudo prava renovetur.

567. *Quinam est modus practicus pacem componendi?* Discordiae notitia habita, parochus (si videat operam suam esse interponendam) illico, nullaque interiecta mora (maxime si magni excessus intra breve tempus reformi-

dandi sint), advocare debet litigantes (aut ad illos se conferre), eosque audire; sed seorsim. Bene erit si parochus (alios etiam caute interrogando) verum rei statum cognoscat; sed, quamvis animadverterit quis rationem habeat, ab hoc iudicio suo proferendo (nisi forte agatur de re evidentissima) non solum cum litigantibus sed etiam cum aliis omnino absteat, nec litigantes de mendaciis redarguat; secus enim periculum adesset, ne contra illum ipsum ira excandescere inciperent. Parochus itaque ad modum non iudicis sed patris procedat, totusque in eo sit ut pericula et damna tum corporalia tum spiritualia, quorum discordia ferax est, partibus ostendat, illasque ad pacem inducat. Uno verbo parochus palam faciat non eo animo se ingerere ut facta praecedentia iudicet aut puniat; bene vero ut malas consequentias, quae in posterum ex discordia accidere possent, praeveniatur et impediatur. Si tamen ageretur de viduis aut pupillis inique oppressis, aut de parochianis offensis a personis exteris; tunc eorum partes apertius tueri posset. Interdum expedit ut per tertiam personam reconciliationem procuret. Si pars laesa in reparatione exigenda (quae reapse ei debeat) firma remaneat, parochus curabit ut offensorem illam praestet. Si reparatio pacifice obtineri nequeat, et una pars tribunalia adire velit; tunc parochus (nisi agatur de dictis pupillis etc.) id expresse non approbet; et, sin minus dissuadeat, saltem passive se habeat. Si partes ad pacem coram parochis firmandam se induxerint, non est permittendum ut de iniuriis praeteritis verba faciant (ne discordia renovetur); sed exigendum dumtaxat ut super omnia lapidem (ut vulgo dicitur) ponant, et sic in christiana pace et charitate conversentur. Notandum denique quod si compositio rerum temporalium divisionem vel pecuniae solutionem in posterum exequentem respiceret; tunc compositio ipsa in scriptis, atque ita ut vere valida sit, peragi debet; secus enim facile lis renovari posset, et ordinarie de solis verbis non est fidendum.